

УДК 595.768.12 (477.7)

**ПРО ДЕЯКІ РЕЗУЛЬТАТИ
ВИВЧЕННЯ ФАУНИ ЛИСТОЇДІВ (CHRYSOMELIDAE)
У ПРОМИСЛОВОМУ МІСТІ РУБІЖНЕ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

А. А. Белікова, С. В. Вовк

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, Луганська область, 92703, Україна

Родина Листоїди (Chrysomelidae) є однією з найбагатших на види родин твердокрилих (Coleoptera) у фауні України [2; 3; 4]. Її представники, досягаючи високої чисельності, відіграють значну роль у функціонуванні як природних екосистем, так і агроценозів, являючись шкідниками рослин, що культивуються людиною, та лісового господарства [7]. Зустрічаються листоїди скрізь – це одні з наймасовіших і помітних комах.

Фауна листоїдів в Україні вивчена досить добре, але рівень її вивченості в регіональному плані дуже різний. У літературі знаходимо дані про видовий склад цієї родини на окремих територіях, відомості про зв'язки жуків-листоїдів із кормовими рослинами, птахами та комахами, що їх поїдають, а також деякими збудниками захворювань [5; 6; 9].

Усе вищезгадане, а також підвищений в останні роки інтерес до питань вивчення та збереження біорізноманіття різних груп живих організмів, обумовлюють важливість та актуальність всебічного вивчення листоїдів, у тому числі й у великих промислових містах.

Метою нашого дослідження є вивчення видового складу комах Родини Листоїди (Chrysomelidae) в одному з промислових міст Луганської області – місті Рубіжному.

Обстеження частини території міста проводили влітку 2015 року в рамках першого етапу виконання магістерської роботи. Для відлову комах використовували загальноприйняті методи: ручний збір з листків та стебел рослин, із підстилки; косіння та струшування ентомологічним сачком; дрібних листоїдів безпосередньо з рослин знімали екстаустером [10]. Зібраних комах заморювали ефіром і розкладали на ватяні матрацики [10], частину їх наколювали на шпильки для оформлення систематичної колекції. Визначення комах проводили в лабораторії кафедри біології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Для цього користувалися біноклярною лупою МБС-1 і визначальними таблицями, наведеними у монографіях [1; 8]. Номенклатуру визначених листоїдів уточнювали за [11; 12; 13].

Рубіжне – промислове місто в Луганській області, знаходиться на лівому березі річки Сіверський Донець, яка протікає із заходу на схід. У її заплаві є

чимало штучних та природних озер, найкрупніше з яких – Линеве. З півночі, сходу і заходу місто оточене сосновими лісами штучного походження. Природні ліси зустрічаються лише у водоохоронній зоні Сіверського Донця; вони представлені листяними породами (дуб, клен, в'яз, акація, тополь, вільха, береза та ін.). У місті розбито один парк та 5 скверів.

Промисловий комплекс міста представлений переважно підприємствами хімічного сектору, крім цього працюють картонно-тарний комбінат, Рубіжанський трубний завод, ТОВ "Цегляр" (виробляє цеглу, черепицю та інші будівельні вироби із випаленої глини) та інші підприємства.

Нами була обстежена південна частина міста, яка примикає до заплави Сіверського Донця. Тут розміщені житлові будинки приватного сектору, діючі підприємства хімічної промисловості, непрацюючі або покинуті об'єкти, залізнична колія Попасна-Сватове-Куп'янськ. Збори комах проводили також у заплаві в межах міста. Виявлений видовий склад листоїдів наведено у наступній таблиці.

Підродина	Вид	Українська назва
Chrysomelinae Справжні листоїди	<i>Chrysomela populi</i> Linnaeus, 1758	Листоїд тополевий
	<i>Leptinotarsa decemlineata</i> Say, 1824	Колорадський жук
	<i>Entomoscelis adonidis</i> Pallas, 1771	Ріпаковий листоїд
	<i>Phaedon armoraciae</i> Linnaeus, 1758	Листоїд хріновий
	<i>Gastrophysa viridula</i> De Geer, 1775	Листоїд щавлевий
	<i>Chrysolina sturni</i> Westhoff, 1882	Листоїд фіолетовий
	<i>Chrysolina limbata limbata</i> Fabricius, 1775	Листоїд облямований
	<i>Chrysolina fastuosa</i> Scopoli, 1763	Листоїд трав'яний
	<i>Chrysolina herbacea</i> Duftschmid, 1825	Листоїд м'ятний
Clytrinae Клітрини	<i>Clytra quadripunctata quadripunctata</i> Linnaeus, 1758	Клітра чотириплямиста
	<i>Clytra laeviuscula</i> Ratzeburg, 1837	Листоїд вербовий
Galerucinae Галеруцини	<i>Luperus xanthopoda</i> Schrank, 1781	Листоїд в'язовий
	<i>Agelastica alni</i> Linnaeus, 1758	Листоїд фіолетовий вільховий
	<i>Galeruca pomonae</i> Scopoli, 1763	Галерука садова
	<i>Galerucella luteola</i> Müller, 1766	Ільмовий листогриз
Criocerinae Кріоцерини	<i>Crioceris asparagi</i> Linnaeus, 1758	Тріскачка спаржева
	<i>Crioceris duodecimpunctata</i> Linnaeus, 1758	Тріскачка спаржева дванадцятикрапкова
	<i>Crioceris quatuordecimpunctata</i> Scopoli, 1763	Тріскачка спаржева чотирнадцятикрапкова
	<i>Lilioceris merdigera</i> Linnaeus, 1758	Цибулева тріщалка
	<i>Oulema gallaeciana</i> Heyden, 1870	П'явиця синя
	<i>Oulema melanopus</i> Linnaeus, 1758	П'явиця червоногруда (звичайна)

Eumolpinae Еумольпіни	Bromius obscurus Linnaeus, 1758	Падучка темна
Halticinae Земляні блішки	Phyllotreta undulata Kutschera, 1860	Блішка хвиляста
	Phyllotreta cruciferae Gozis, 1777	Блішка хрестоцвіта
	Chaetocnema hortensis Geoffroy, 1785	Звичайна стеблова блішка
	Haltica quercetorum Foudras, 1860	Дубова блішка
	Longitarsus lycopi Foudras, 1860	М'ятний стрибун
Cassidinae Щитоноски	Cassida viridis Linnaeus, 1758	Щитоноска зелена
	Cassida rubiginosa Müller, 1776	Щитоноска будякова

Таким чином, фауна листоїдів на досліджуваній ділянці представлена 29 видами, які належать до 7 підродин. Найбільшою кількістю видів представлена підродина Chrysomelinae (9 видів); підродини Criocerinae, Halticinae та Galerucinae налічують 6, 5 та 4 види відповідно; інші три підродини представлені двома або одним видами. Однак ми маємо наголосити, що наведені дані є попередніми й будуть уточнюватися в ході подальших досліджень.

Література

1. Беньковский А. О. Определитель жуков-листоедов (Coleoptera Chrysomelidae) европейской части России и европейских стран ближнего зарубежья / А. О. Беньковский. – М. : Техполиграфцентр, 1999. – 204 с.
2. Бровдій В. М. Жуки-листоїди. Галеруцини / В. М. Бровдій. – К. : Наукова думка, 1973. – 194 с. (Фауна України; т. 19, вип. 17).
3. Бровдій В. М. Жуки-листоїди. Хризомеліни / В. М. Бровдій. – К. : Наукова думка, 1977. – 388 с. (Фауна України; т. 19, вип. 16).
4. Бровдій В. М. Жуки-листоїди. Щитоноски і шипоноски / В. М. Бровдій. – К. : Наукова думка, 1983. – 192 с. (Фауна України; т. 19, вип. 20).
5. Левчинская Г. Н., Прокопенко А. А. К эколого-фаунистической характеристике листоедов (Coleoptera, Chrysomelidae) пойм рек Северного Донца и Оскола в пределах Харьковской области // Вестн. Харьков. ун-та, 1980. – № 195. – С. 73-75.
6. Лопатин И. К. Систематическая структура и зоогеографическая характеристика фауны листоедов (Coleoptera, Chrysomelidae) европейской части СССР // Материалы 7 межд. симп. по энтомофауне Ср. Европы. – Л., 1979. – С. 179-182.
7. Медведев Л. Н., Рогинская Е. Я. Каталог кормовых растений листоедов СССР / Л. Н. Медведев, Е. Я. Рогинская. – М. : ПЭМ ВНИИИС Госстроя СССР, 1988. – 192 с.
8. Плавильщиков Н. Н. Определитель насекомых / Н. Н. Плавильщиков. – М. : Топикал, 1994. – 544 с.
9. Сергеев М. Е. Жуки-листоеды (Coleoptera, Chrysomelidae) Украинского степного природного заповедника, с обзором материалов из других районов Украины / М. Е. Сергеев // Українська ентомофауністика, 2011. – Т. 2, вип. 4. – С. 1-29.
10. Фасулати К. К. Полевое изучение наземных беспозвоночных / К. К. Фасулати. – М. : Высш. шк., 1971. – 424 с.
11. Bienkowski A. O. A study on the genus Chrysolina Motschulsky, 1860, with a checklist of all the described subgenera, species, subspecies, and synonyms (Coleoptera : Chrysomelidae: Chrysomelinae) // Genus, 2001. – 12(2). – P. 105-235.
12. Bienkowski A. O. A monograph of the genus

Chrysolina Motschulsky, 1860 (Coleoptera: Chrysomelidae) of the world. Part 1. /
A. O. Bienkowski. – M. : Techpolygraphcentre Publ., 2007 – 417 p. **13.**
Warchalowski A. Chrysomelidae. Stonkowate (Insecta: Coleoptera). 7 // Fauna
Polski. 22. Warszawa : Muzeum i Instytut Zoologii PAN, 2000. – 359 pp.